

Tisza József-interjú

Készítette: Dragojlovics Péter

A beszélgetés időpontja: Budapest, 2025. április 17.

Szerkesztett, tömörített, lábjegyzetekkel ellátott változat.

Dragojlovics Péter:

Két évvel ezelőtt volt negyven éve, hogy megjelent a *Rések a falon* című East-nagylemez, és az egyik, az évforduló kapcsán íródott cikkben olvasható, hogy nagyon keveset lehet tudni rólad. Tudomásom szerint sohasem készült veled interjú.

Tisza József:

Valóban. 1953. november 12-én születtem Budapesten, azonban hatéves koromban a szüleim meghaltak autóbalesetben, és a keresztszüleimhez kerültem, ők neveltek. Tizenhét éves koromban kerültem a nagymamámhoz, így aztán úgy alakult az életem, hogy tizenhét évesen már saját lakással rendelkeztem, amit fenn kellett tartani, fizetni a számlákat, tehát el kellett kezdeni dolgozni. Orvos szerettem volna lenni, de hát erre semmi esély nem volt. Ugyanakkor a zenét sem akartam abbahagyni, mert azzal amúgy korán elkezdtem foglalkozni. Riportot egyébként készítettek velem, de az már a Stop zenekarral volt.

Dragojlovics Péter:

A középiskolában alakult az első zenekarod?

Tisza József:

Dehogyan, már általános iskolában, hetedik osztályban! A Krisztina téri általános iskolába jártam, és az énektanárom már korábban kiszúrta, hogy jó hangom van. Alakítottunk egy kamarakórust, amellyel fesztiválokon léptünk fel, díjakat is nyertünk. Az első zenekarom az Eridán volt, ez egy csillagkép neve. Bornemissza Tamás volt a basszusgitáros, Straub György – ő Straub Dezső¹ színész öccse volt, később focista lett, sajnos már meghalt – dobolt, Paragh Tamás és Táskai Gábor „Guci” gitározott. Ő nagyon magas gyerek volt, innen kapta a becenevét. (Sajnos fiatalon meghalt motorbalesetben.) Sosem felejttem el, amikor az osztályfőnöki órán előadtuk az Echo² együttestől a *Kis Bence*³ című slágert. Játszottunk a Szilágyi Erzsébet Gimnázium szalagavató bálján. Felleptünk egy gitárfesztiválon, amit majdnem meg is nyertünk. Később bekerült a zenekarba Molnár Tamás, aki nagyon jó gitáros volt, de ő sajnos rövidesen disszidált az Egyesült Államokba, ezzel vége is lett az Eridánnak. Ezt követően jött a Stop együttes.

Akkor Mareczky István⁴ szegény (ő nemrég halt meg) dobolt a zenekarban, Pintér Feri „Pepe” gitározott, ő Németországban él, Somhegyi Tamás volt a basszusgitáros, Godán Sándor a billentyűs.

Elöttem Losó László⁵ énekelt, bár akkor még a Shames nevet viselte a zenekar, csak hogy ő elment a P. Mobilba,⁶ így a Shames megszűnt. Pepe feladott egy hirdetést, hogy énekest keres.

---

¹ Straub Dezső (1952) Jászai-díjas színész, konferanszié.

² 1962-ben alakult dallamos zenét játszó együttes, legismertebb daluk a *Gondolsz-e majd rám?*

³ Az Echo első, 1965-ös rádiófelvétele.

⁴ Mareczky István (1953–2024) a P. Mobil dobosa, 1983-ban disszidált Ausztráliába.

⁵ Losó László basszusgitáros-énekes, a P. Mobil, a Nonstop, a Karthago tagja, 1979-ben disszidált Ausztriába, jelenleg Svájcban él.

⁶ 1968-ban Hausbyrds néven induló, majd 1973-ig Gesarol néven működő, mai is aktív hard-rock zenekar.

Kimentem hozzá Mátýásföldre. Jól sikerült a meghallgatás, bekerültem a zenekarba. A Stoppal megszereztük az ORI⁷- illetve az OSZK⁸-vizsgát, tudod, a szokásos: meg kellett tanulni száztíz nótát. Kijártuk a zenei pálya iskoláját. Volt ott minden: Erzsébet-bál, Nagykáta, bejártuk Szabolcsot, olyan helyeket, amelyekről még csak nem is hallottunk korábban. Megszereztük a Baross utcai ifjúsági klubot, de közben a Bergendyékkel⁹ is játszottunk, mint elő zenekar. Állandóan vittek minket magukkal, mert jó hangulatot csináltunk. Főleg Grand Funk Railroad¹⁰-dalokat nyomtunk, aztán Deep Purple,¹¹ Led Zeppelin,¹² Ten Years After,¹³ egy-két Hendrix,¹⁴ de tőle csak a slágeresebb dalokat, tudod, *Hey Joe*.¹⁵ Saját dalaink nem voltak.

Akkor már indult a hatósági vegzálás, hogy van állásod, vagy nincs? Miért van hosszú hajad? Jöttünk haza koncert után, és megálltunk a Nyugati pályaudvar előterében, ahol volt lehetőség étkezésre, csülkös bablevest kajálni. Bár az Erzsébet söröző is nyitva volt éjjel kettőig, de fáradtak voltunk, már nem akartunk odáig menni. Jöttek a rendőrök, és elkezdtek: hogy néznek ki? Van maguknak állásuk? Hiába mutattam az ORI-engedélyt, ugyanis se a személyi igazolványba, se a munkakönyvbe nem volt beírva semmi, így aztán bevitték a rendőrségre és becsuktak egy cellába. Reggel hét órakor aztán leellenőriztek, felhívták az ORI-t, ahol az illetékes elmondta, hogy igen, van munkája, énekes. Akkor megnyugodtak a kedélyek, jött a rendőr, kinyitotta az ajtót és elengedett.

A Baross utcai klubban három évig játszottunk, nagyon szerettek minket. Mareczky Pisti végül elment a P. Mobilba. Nagyon jó viszonyban voltunk, sokszor aludt nálam, mert nem volt kedve felmenni a Várba. Engem is hívott a Mobilba. Jó, próbáljuk meg. Lóránt¹⁶ meghallgatott. A *Kétforintos dalt*¹⁷ kellett énekelnem. Csak hát Lóránt ugye olyan stílusú énekest keresett, mint Vikidál,¹⁸ én pedig Mark Farner,¹⁹ a Grand Funk Railroad énekesének a hangmagasságában, sőt még annál is magasabban énekeltem, így nem jött össze, viszont Pepéékel elmentünk az Energia együttesbe. Molnár Miklós volt a billentyűs, velük is elég hosszú ideig játszottunk, legalább háromnégy évig. Elmentünk a Balatonra, először Siófokra, ott játszottunk egész nyáron. Korábban a Stop együttesel koncerteztünk Badacsonytomajban, ott sokszor találkoztunk a Nonstop²⁰ együttesel, ugyanis mi egy művelődési ház aulájában játszottunk, mindig nagyon sokan voltak, ők pedig a színházteremben. Akkor már Solti²¹ volt a dobos a Nonstopban, egy időben fel is merült, hogy megyek a zenekarba.

---

⁷ Országos Rendező Iroda, a hazai koncerteket, műsorokat itt kötötték le. 1991-ben megszűnt.

⁸ Magyarország első intézménye, ahol professzionális szinten képeztek könnyűzenei énekeseket, illetve zenészeket.

⁹ 1958-ban alakult zenekar, amelyet a Bergendy-testvérek (István, Péter) hoztak létre. Az 1970-es évek első felében éltek fénykorukat, amikor Demjén Ferenc volt az együttes énekes.

¹⁰ 1968-ban alakult amerikai kemény rockot játszó együttes, a fénykoruk az 1970-es évek első felére esett.

¹¹ 1968-ban alakult brit heavy-rock zenekar, amely 1976-ig létezett. 1984-ben újjáalakult, s a mai napig létezik.

¹² 1968-ban alakult brit hard-rock zenekar, az 1970-es évek egyik legfontosabb zenekara. 1980-ban dobosuk, John Bonham halála után feloszlott.

¹³ 1966-ban alakult brit blues-rock zenekar, fénykorát az 1960-as évek végén, az 1970-es évek elején élte.

¹⁴ Jimi Hendrix (1942–1970) amerikai rock gitáros, minden idők legnagyobb hatású gitárosa.

¹⁵ Jimi Hendrix első, 1966 decemberében megjelent, első kislemez dala, a gitáros egyik legismertebb dala, bár nem az ő szerzeménye.

¹⁶ Schuster Lóránt (1949) a P. Mobil vezetője, szövegírója.

¹⁷ A P. Mobil egyik legismertebb, 1975-ben íródott dala.

¹⁸ Vikidál Gyula (1948) a P. Mobil, a Dinamit, a P. Box tagja, aki az 1980-as évek közepén színészi pályára lépett.

¹⁹ Mark Farner (1948) a Grand Funk Railroad eredeti gitárosa-énekes, aki később megtért.

²⁰ 1964-től 1976-ig létező, többféle felállásban, illetve zenei stílusban játszó zenekar.

²¹ Solti János (1953), az egyik legkiválóbb magyar dobos, olyan zenekarokban játszott, mint a Theatrum, a Nonstop, a Generál, a Locomotiv GT, a Hobo Blues Band.

Jártam az Operaházba is, egy nagyon kedves nő, Agócs Lajosné volt a korrepetitorom, aki ki is akart vinni engem a grazi Operába. Ez akkor történt, amikor Kovács Józsefnek²² volt egy nagy botránya Grazban. Akkor újították föl Mozart²³ összes gyerekoperáját. Miután pedig nekem nagyon magas hangom van, a tanárnő a végsőkéig hajtott, hogy menjek ki. Hallgassak rá, higgyem el, hogy ott a helyem, majd ő tovább képez engem! Én egyébként üveghangokat is ki tudok énekelni, amire nagyon kevés ember képes, de ezt nem fejlesztettem tovább, ami nagy kár. A tanárnő azt hajtogatta, hogy be fogok futni operaénekesként, viszont figyelmeztetett, hogy az úgynevezett komoly zenében ez úgy van, hogy ha valaki valahol megjelenik a popszakmában, abban a pillanatban le van radírozva a palettáról. Erre én fiatal, idióta hozzáállással úgy oldottam meg a kérdést, hogy többet nem mentem hangképzésre, mert mit mondjak neki? Nagyon aranyos, de én nem akarok operát énekelni? Nem, nekem a Grand Funk kell és a Purple, nem operázok én!

Az Energia zenekarnak úgy lett vége, hogy Tamás befejezte az egyetemi tanulmányait, Godán Sanyit pedig felvették a konzira vagy a Zeneművészeti főiskolára, de érdekes módon nem billentyű, hanem dob-tanszakra jelentkezett, és már nem tudta tovább vállalni a zenekart. Pepe kiment Nyugat-Németországba, egy hajóra zenélni. Ez 1978–79-ben történt, akkor már Pestlőrincen éltem. Közben voltak olyan történetek, hogy Varga Miki,²⁴ Scholler Zsolti,²⁵ Felkai Miklós,²⁶ Babos Gyula²⁷-felállásban vidéki hanknikat játszottunk, de ezek csupán alkalmi dolgok voltak. 1979-ben megszületett a lányom, kertes házban laktunk, volt elég dolgom. Bár tegyük hozzá, hogy egy évvel korábban hajszal híján én lettem a Korál²⁸ énekese.

Dragojlovics Péter:

Azt tudtam, hogy Fecó²⁹ próbált Vikidál Gyulával³⁰ akkor éppen kilépett a P. Mobilból, de arról még sohasem hallottam, hogy téged is megkeresett.

Tisza József:

Nézd, Fischer Lacival³¹ mi 1972 óta ismerjük egymást, egy helyre vonultunk be katonának. Szentkirályszabadján voltunk, ott szinte mindenki a repüléssel foglalkozott. Azok is odajöttek, akik nem tudtak elhelyezkedni a Malévnál. Alakítottunk egy katonazenekert. Volt benne egy székesfehérvári srác, Molnár Ferinek hívták, dzsesszbögös volt. Szakmailag baromira jó volt, csakhogy leszerelés után nem jutottunk vele semmire. Utána jött Mátrai Feri, aki korábban az Olympiában játszott, és Zakar István volt a billentyűs, ő később filmzenéket írt. Dolgozott Cserháti Zsuzsával³² is, ő írta neki *Játszd újra el* című dalt. 1983–84 körül csinált egy saját stúdiót is Újpesten. Amikor volt 1983-ben az új Nemzeti Színház számára rendezett gyűjtés, írtam Istvánnal egy *Gondolj rám* című dalt, ami meg is jelent kislemezen. Fischer Lacival írtunk a katonaság ideje alatt csomó nótát, ő a zenét, én a dalszövegeket, és amelyek sajnos nem kerültek felvételre. Indultunk a *Ki mit tud?*³³-on is, de elzavartak, mert felismertek minket

²² Kovács József (1946–2010) színész, táncdal- illetve opera- és operett énekes.

²³ Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) minden idők egyik legnagyobb klasszikus zenei komponistája, pályáját csodagyerekként kezdte.

²⁴ Varga Miklós (1956) énekes, színész, 1980-tól 1982-ig a P. Box énekese.

²⁵ Scholler Zsolt (1954) basszusgitáros, producer, 1978-tól 1982-ig a Korál, 1983-tól 1984-ig a Sirokko tagja. 1984-ben emigrált Nyugat-Németországba.

²⁶ Felkai Miklós (1950–2024) gitáros, zeneszerző, énekes, játszott a Lux, a Color együttesekben.

²⁷ Babos Gyula (1949–2018) Liszt Ferenc- díjas dzsesszgitáros, zeneszerző.

²⁸ 1987–1986 között működő heavy-rock zenekar.

²⁹ Balázs Ferenc (1950–2020) billentyűs, zeneszerző, énekes, játszott a Neoton a Taurus, és a Korál együttesben.

³⁰ Vikidál Gyula (1948) énekes, színész, játszott a P. Mobil, a Dinamit és a P. Bokszy együttesben.

³¹ Fischer László (1953) a Nevada, a Beatrice, a Korál gitárosa.

³² Cserháti Zsuzsa (1948-2003) Emerton- díjas énekesnő.

³³ A Ki mit tud? a Magyar Televízió 1962–1996 között jelentkező adássorozata, amely tíz adást ért meg.

Lacival. 1975-ben szereltünk le, én szakaszvezetőként. Utána Laci a Nevadában³⁴ játszott, majd 1978 elején szólta, hogy megy a Korálba, legyek én az énekes. Oké, próbáljuk meg, meglátjuk, hogy mi lesz. Elmentem a meghallgatásra. *A kőfalak leomlanak* című dalt kellett elénekelni. Akkor úgy nézett ki a Korál felállása, hogy Balázs Fecó, Scholler Zsolt, Pados István³⁵ és Laci. Meghallgattak, közölték, hogy oké, te leszel az énekes. Aztán egy hét múlva Fecó felhívott és közölte, hogy bocsi, de mégsem.

Dragojlovics Péter:

Mivel indokolta az elutasítást?

Tisza József:

Az égvilágon semmivel, én pedig nem firtattam a dolgot. Ettől függetlenül Lacival a továbbiakban is tartottuk a kapcsolatot. 1983-ban egyszer csak hívott, hogy van egy zenekar, úgy hívják, hogy East,³⁶ érdekes zenét játszanak, volt közös turnéjuk is, amelyen az East volt az előzenekar, és éppen új énekest keresnek. Zareczky István³⁷ ugye akkor ment el a zenekarból. Én még nem hallottam akkor róluk. Jó, próbáljuk meg, Rezső (Király István)³⁸ kijött hozzám Lőrincre, rajta keresztül kerültem be az Eastbe.

Az egyik napon aztán váratlanul megállt a kertajtóban Felkai Miklós. Arra gondolt, hogy csináljuk meg a Colort.³⁹ A Bokor-fivérek⁴⁰ akkor már disszidáltak, így aztán Miki azt mondta, hogy mostantól legyen a zenekar neve Super-Color. A Nagyvárad téren próbáltak. Úgy emlékszem, hogy akkor még Nagy Isti volt a szintetizátoros, a dobos pedig még Varga Endre a Colorból. Csakhogy mi már készítettük az Easttel a lemezt, majd rövidesen elkezdünk koncertezni, jártuk az országot. Abban az időben volt egy tavaszi és egy őszi turné. Miki bevállalt egy koncertet. (Már nem emlékszem a művelődési ház nevére, csak arra, hogy a Mester utcában volt.) Rezsőtől megkérdeztem, hogy nem lesz ebből baj. Azt válaszolta, hogy semmi baj, így aztán elmentem, lejátszottuk a bulit, nagyon jól sikerült. Erre Miki beindult, elkezdett új koncerteket szervezni, de ez nekem nagyon kellemetlen volt. Közöltem vele, hogy ne viccelj, én az Eastben vagyok, és nem teszek inkorrekt lépéseket. De van egy még egy buli, azt játsszam le. A SOTE-n fogunk fellépni, az aulában. Mondtam neki, hogy lehetlent kérsz tőlem, ebből botrány lesz! Hozzáteszem, hogy a Colornak a zenéje akkor még közelebb állt hozzám, az East világa nekem újdonság volt. Szóval végül igent mondtam, de közöltem Mikivel, hogy részemről ez az utolsó. Elkezdődött a soundcheck,⁴¹ és mi történt? Az egyetemisták észrevettek, így aztán percekben belül tele lett az aula East-rajongókkal. Mondtam, Miki, mi lesz itt? A dalok közben a közönség kiabálta, hogy East! (Egyébként megvan a teljes koncert hangfelvétele.) Szerencsére aranyos volt a közönség, ugye az East rétegzene volt, főleg egyetemisták hallgatták, tehát nem csináltak botrányt abból, hogy Color-nótákat énekelek, de kellemetlen volt a helyzet. Tegyük hozzá, hogy nem ez volt az egyetlen ilyen szituáció.

---

³⁴ 1963-ban alakult zenekar, amelyben számtalan ismert zenész megfordult, pl. Radics Béla, Vörös István.

³⁵ Pados István, a Korál első dobosa. 1978 végén disszidált.

³⁶ 1974-ben alakult progresszív rock zenekar, amelyben számtalan fontos rock- és dzsessz zenész fordult meg. 1981-ben jelent meg első lemezük, a *Játékok*.

³⁷ Zareczky István énekes, szövegíró, az East, a Bergendy Szalon- és Tánczenekar tagja.

³⁸ Király István (1954), az East dobosa.

³⁹ A Color 1975-ben alakult debreceni zenekar. Az első nem fővárosi együttes, amely nagylemezt készíthetett, 1978-ban.

⁴⁰ Bokor Gyula, Bokor Tibor és Bokor Attila. Először Bokor Attila disszidált 1982-ben Svédországba, majd két évvel később két bátyja is az Egyesült Államokba.

⁴¹ Soundcheck: hangpróba.

Képzeld, éppen a *Földközben* televíziós felvétele készült Hűvösvölgyben, a *Zenebutik*⁴² számára. Csakhogy Miki nem bírta magával, és elfogadott egy NDK-ban megrendezett nagyszabású fesztiválra szóló meghívást. Amikor szólt, hogy ki kell menni, akkor közöltem vele, hogy Miki, TV-felvételem van, végiggondoltad te ezt? Ne féljek, minden meg van szervezve! Úgy képzeld el, hogy a felvételtől külön autóval, rendőrségi kísérettel vittek a repülőtérré, majd felraktak a gépre, ami már tíz perce várt rám. Mindenki engem nézett, hogy ki ez a csávó, aki miatt áll a gép. Kirepültünk Kelet-Berlinbe, a Hotelstadt Berlin előtt egy hatalmas méretű színpad volt felállítva, ott rendezték meg a fesztivált. Emlékszem, hogy Scholler Zsolti is ott volt.

Dragojlovics Péter:

1983-ban volt a Miskolci Rock fesztivál tíz éves évfordulója, és ebből az alkalomból rendeztek Miskolcon egy Jubileumi Rock fesztivált. A programban szerepelt az East is, végül azonban mégsem léptetek fel a rendezvényen.

Tisza József:

Ennek az volt az oka, hogy azon a napon kezdődött a lemezfelvétel. Az első koncertem a zenekarral a *Rések falon* lemezbemutató-koncertje volt, november 19-én, a Kertészeti Egyetem Klubjában,⁴³ majd turnéra indultunk.

Dragojlovics Péter:

Milyen emlékeid vannak a lemezfelvételtől?

Tisza József:

Az akkor vadonatúj P-stúdióban dolgoztunk, ami Törökbálinton volt, zöldövezetben. A körülmények nagyon kellemesek voltak, bár kevés stúdióidőt kaptunk, ráadásul nekem éjszaka kellett felénekelnem a dalokat, ami nem egyszerű feladat, de megoldottam a dolgot.

Dragojlovics Péter:

Térjünk rá a *Rések a falon* albumra. A címadó dallal indul a lemez. Számomra a mai napig rejtély, hogyan mehetett át egy ilyen dalszöveg 1983-ban az MHV szűrőjén.

Tisza József:

Akkor nem vagy egyedül, mert én sem értem. Tegyük hozzá, hogy több dal – *Földközben*, *Agymosás* – esetében át kellett írni néhányszor a szöveget. Erről nem tudok részletesebben beszélni, mert nem voltam ott az engedélyeztetéskor. Érdekes, hogy a *Blue Paradise – a Játékok* (1981) lemez angol nyelvű változata – esetében nem fordultak elő ilyen problémák. Egyébként a *Rések a falon* lemezt is felvettük angolul, de sajnos nem jelent meg az anyag.

Dragojlovics Péter:

Érdekes, hogy a dal –ahogy a többi szerzemény is kifejezetten modern hangzású, ennek ellenére megszólal benne olyan törzsi hangszer is, mint a guiro.⁴⁴ Ezt követi *Az idegen*.

Tisza József:

Ez a dal a gyerekkor tovatűnt világát éneкли meg, az indiánózásokat, a bunkerépítést...

---

⁴² 1981–2002 között létező zenei műsor a Magyar Televízióban, amelyet Juhász Előd vezetett. Klasszikus zenével, valamint rock/popzenével egyaránt foglalkozott.

⁴³ Kertészeti Egyetemi Klubja. Villányi út 35. szám alatt működő, 1971-től 1991-ig létező koncerthely.

⁴⁴ A guiro dörzsöléssel, kaparással megszólaltatott dél-amerikai idiofon hangszer.

Dragojlovics Péter:

Szerintem a magyar rockzene egyik legszebb, a gyerekkort elsírató dalszövege. A *Mintha mégis* egy nem igazán ideális párkapcsolatot mutat be, olyan emlékezetes sorokkal, mint „*Hat óra húszkor felkel és felöltözik / Lemossa álmait, s az arcát felveszi*”, és megjelenik benne a passzív agresszió, az érzelmi elutasítás. („*Ha kérdezem, mit érez, azt mondja, hallgass / Ne kérjél tőlem túl sokat, s ne faggass / Megosztom ágyam veled, mi mást akarhatsz?*”)

Tisza József:

Ez egy elég nehéz dal volt, ami engem illet, legalábbis érzelmi szempontból, én ugyanis nem ilyen beállítottságú ember vagyok. Ambrózy nem volt ott a stúdióban a felénekléskor, hogy instruáljon. Azt nem tudom, hogy ez a dalszöveg az ő érzelmi világát ábrázolja-e, ugyanis sohasem kérdeztem rá erre. Mindenesetre a többiek meg voltak elégedve azzal, ahogy előadtam. Itt meg lehetett mutatni, hogy mekkora a hangterjedelmem. Én egyébként mindig is hiányoltam a három hangzatos vokálokat a zenekarból, de tény, hogy az Eastnek nem ez volt a stílusa.

Dragojlovics Péter:

A *Száguldj velem* az ingázás, az elutazás témáját vizsgálja, a korszak popzenéjének divatos kelléke, a tapsgép⁴⁵ is hallható a dalban. Érdekes, hogy az ingázás, mint téma mennyire benne volt akkoriban a levegőben; a P. Box⁴⁶ szintén ebben az évben megjelent *Kő kövön* című albumán is szerepel egy, ezzel a témával foglalkozó szerzemény, az *Ingajárat*. A Korál⁴⁷ (*Hangoddal ébreszt a szél*), illetve a KFT⁴⁸ is írt utazás témájú dalt (*Vonat*), ezen kívül Nagy Bandó András⁴⁹ egyik, szintén ebben az időszakban született száma (*Ingaórák*) is foglalkozik az ingázás jelenségével.

Tisza József:

Ez a dal inkább Varga Janó⁵⁰ zenei világát tükrözi. Ő elég nehezen lépett ki abból a zenei- illetve szövegvilágból, ami a zenekar első két lemezét meghatározta. Ami engem illet, ennek a dalnak a feelingje kicsit a *Szelíd motorosokra*⁵¹ ra emlékeztetett.

Dragojlovics Péter:

Az „A” oldal záró, instrumentális dala, a *Különvonaton* tematikailag szerves folytatása a *Száguldj velem* című szerzeménynek, érdekesség, hogy rototom⁵² is hallható benne, majd következik a „B” oldal, amelynek első dala, a *Földközelen* egy érdekes hangeffektussal indul: egy repülőgép a leszálláshoz készülődik, és a pilóta felszólítja az utasokat, hogy fejezzék be a dohányzást, valamint kapcsolják be a biztonsági öveiket. Hol készült ez a felvétel?

Tisza József:

---

⁴⁵ Az 1980-as évek populáris zenéjében gyakran használt eszköz: tapsot rögzítettek a lemezstúdióban, amit beprogramoztak a szintetizátorba, majd hozzárendelték valamelyik billentyűhöz.

⁴⁶ 1980–85 között működő kemény-rock zenekar.

⁴⁷ 1978–86 között működő kemény-rock zenekar.

⁴⁸ 1980-ban alakult új hullámos zenekar, amely az 1981-es Táncdalfesztiválon vált országosan ismertté.

⁴⁹ Nagy Bandó András (1947) humorista, író.

⁵⁰ Varga János (1954) az East, az Art Reactor, a Crack Orchestra, a Cikk-Cakk Company, a Hobo Blues Band szólógitáros, zeneszerző.

⁵¹ 1969-ben készült kultikus amerikai film az 1960-as évek ellenkultúrájáról, főszereplője Peter Fonda és Dennis Hopper.

⁵² A rototom egy héj nélküli dob, amelyet Al Payson és Michael Colgrass fejlesztett ki és képes a hangmagasság változtatására úgy, hogy a dobfejét egy menetes fémgyűrű körül forgatja.

A stúdióban. Ambrózy mondta fel a szöveget, a repülőgép hangját pedig vocoderrel⁵³ állítottuk elő.

Dragojlovics Péter:

Ez is egy társadalomkritikus szövegű dal, olyan sorokkal, mint „*egy asszony nézi blokkját / A boltban megint becsapták / Pár forintért visszamenni nem érdemes. Két fiú megáll a pultnál / Az egyik zsebében turkál/Két sörre futja, a többi nem érdekes.*” Ezt követi a *Rések a falon* mellett a legkeményebb szöveggel rendelkező dal, az *Agymosás*.

Tisza József:

Ebben a dalban is használtuk a vocodert, minden második sort azzal énekeltem fel.

Dragojlovics Péter:

Az utolsó éjszaka számomra a *Mintha mégis* folytatásának tűnik, amely az előbbi dalban leírt párkapcsolat lezárulását énekli meg. Abban a szempontból is kapcsolódik egymáshoz a két kompozíció, hogy mindkettő a lemezoldal harmadik dala.

Tisza József:

Abból a szempontból is hasonlítanak, hogy mindkét dalnak érces a hangvétele. *Az utolsó éjszaka* esetében számomra a hangzás volt a meghatározó, az vitt engem előre a felénekléskor, nem a szöveg.

Dragojlovics Péter:

Ezt követi *Az óra jár*, szintén erősen kritikus sorokkal, mint „*amióta megszülettem, csak a sorban állok / Előttem egyre többen, mögöttem senki sem áll / Hamis a játékszabály.*”

Tisza József:

Az egy nagyon jó nóta, nagyon szerettem, improvizatív zenei betétekkel, kimondottan jó dinamikákkal.

Dragojlovics Péter:

A „B” oldalt, és egyben a lemezt egy újabb hangszeres szerzemény, a *Tánc a parázson* zárja, amelynek a zenéje meglehetősen hasonlít a *Rések a falon* című dalhoz, ezen kívül, ahogy a címadó szerzeményben, itt is hallható egy érdekes hangeffektus: emberi levegő vétel, végül pedig gonggal⁵⁴ zárul a dal.

Tisza József:

Ez Móczán Péter⁵⁵ elgondolása volt. Úgy gondolta, hogy ez az effekt illik a dalba, így bement a feljátszó helységbe és meg is valósította az ötletet.

A lemez megjelenése után jött novemberben a lemezbemutató koncert, majd 1984 februárjában a lengyel, a következő évben pedig a szovjet turné. 1985. február 1-től március 15-ig voltunk kinn. Kegyetlen volt, mínusz húsz fokok, napi két-három koncertet nyomtunk le. Torokgyulladás, hangszálbevérvés, amit akarsz, minden volt. Képzeld, magamnak kellett beadni az injekciót. Második koncert, odaléptem a mikrofonhoz és kész, egy hang nem jött ki

---

⁵³ A vocoder az emberi beszéd mesterséges előállítására szolgáló számítástechnikai rendszer, a beszédszintetizátor. 1938-ban találta fel Homer Dudley. Magyarországon a Locomotiv GT és az Omega használta először a populáris zene képviselői közül.

⁵⁴ A gong többnyire bronzból készült, korong alakú, kelet- és délkelet-ázsiai zenei ütőhangszer.

⁵⁵ Móczán Péter (1951) basszusgitáros, zeneszerző. Az East együttes alapítója és vezetője.

belőlem. Suttogva mentem ki a színpadról, majd szóltam a tolmács srácnak, hogy azonnal hívj mentőt, hozzanak C-vitamint és kalciumot. Tizenöt percen belül meg is érkezett, a srácok addig improvizáltak. Jött a mentős, és a következő jelenet játszódott le: én már vertem fel a vénámat, erre a mentős közli, hogy ő ezt nem adja be! Akkor minek jöttél? Közben pedig megy a koncert. Mondom, nincs mese, magamnak kell beadnom. Erre ő teljesen ledöbbsent, hogy ezt nem mondom komolyan! Dehogynem, nagyon is! Ráadásul nem volt veszélytelen a dolog, ugyanis ha a kalciumot gyorsabban adod be, beájulsz. Finoman, szép lassan kell, mint egy rossz kábítószeres. Öt percet vártam, majd visszamentem a színpadra, és ment tovább a koncert. Az utolsó fellépés Szocsiban volt, aztán Csernyenko⁵⁶ halála miatt nemzeti gyász lett elrendelve, így az utolsó két koncertet törölték. Nem volt fűtés a szállodában. Amikor megnéztük az ablakokat, kiderült, hogy papírragasztóval voltak felragasztva. Hideg víz volt csupán a szállodában. Amikor megérkeztünk Szocsiból, kétséges volt, hogy egyáltalán haza tudunk-e menni, ráadásul lejárt a tartózkodási engedélyünk. Amikor megérkeztünk Moszkvába, Závodi Janóék⁵⁷ ott ültek a szálloda halljában, mert ők váltottak minket. A hazaúton a magyar stewardessek folyamatosan hozták a kaját, a piát. Életünkben nem zabáltunk annyit, mint ott. A Szovjetunióban semmi nem volt, se kóla, se sör, csak vodka, meg pezsgő, de azzal nem élhet egy énekes.

Dragojlovics Péter:

Mikor és hol volt az utolsó koncerted a zenekarral?

Tisza József:

Pécsen, a színházteremben léptünk fel. Ott még én énekeltem Leát, bár a lemezen már nem. Akkor már Rezső kiment külföldre, Pálvölgyi Géza⁵⁸ pedig átment a Skorpióba.⁵⁹ Jött Németh István, aki akkor jött haza Kuvaitból, ott vendéglátózott.

Az East után Felkai Mikivel megcsináltuk a Phantomas együttest, amikor volt a japánokkal a segélykoncert, ott is felléptünk. Jártunk ki Pomázra, dzsessz klubban is játszottunk, de aztán vége lett a zenei pályafutásomnak egy időre.

Dragojlovics Péter:

Hogy alakult ezt követően az életed?

---

⁵⁶ Komsztantyin Usztyinovic Csernyenko (1911–1985) 1984-től haláláig a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkára.

⁵⁷ Závodi János (1947) gitáros, zeneszerző, a Mini, Píramis, a Hobo Blues Band tagja.

⁵⁸ Pálvölgyi Géza (1954) billentyűs, zeneszerző, az Olympia, az East, a Skorpió, a Tátrai Band tagja.

⁵⁹ 1973-ban alakult rock zenekar, amely többféle felállásban – kvartett- trió – is működött, számtalan, országosan ismert, kitűnő zenész, például Szűcs Antal Gábor, Németh Gábor, Tátrai Tibor fordult meg soraiban. Alapító tagja és egyben vezetője Frenreisz Károly.

⁵⁹ Al di Meola (1954) amerikai gitáros, zeneszerző, producer. A fúziós dzsessz egyik legismertebb és legbefolyásosabb gitárosa, aki pályafutása során számos zenei stílusban kipróbálta magát.

⁵⁹ A Boney M. NSZK-beli pop együttes, az eurodiszko egyik legnagyobb sztárja, amely az 1970-as évek végén és az 1980-as évek elején volt pályája csúcán. 1978-ban Budapesten is fellépett, a Kisstadionban.

⁵⁹ Drienovszky András koncertszervező

⁵⁹ 1993-ban indult, a Hajógyári-szigeten megrendezett fesztivál.

⁵⁹ Al Stewart (1945) skót énekes-dalszerző és folk-rock zenész.

⁵⁹ Horgas Eszter (1965) fuvolaművész.

⁵⁹ Brad Pitt (1963) amerikai színész, filmproducer.

⁵⁹ Tom Jones (1940) brit popénekes, színész.

⁵⁹ A Kaláka 1969-ben alakult, kétszeres Kossuth- és Prima Primissima-díjas együttes.

Tisza József:

Rezső ugye kiment Nyugat-Németországba, majd Hollandiába vendéglátózni. Később Rezső vett buszokat, és akkor elkezdünk zenekarokat szállítani. Így kerültem kapcsolatba sok híres zenekarral, zenésszel. (Al di Meola, Emerson,⁶⁰ Boney M., csak néhány a sok közül.) Emlékszem, hogy egyszer Debrecenben léptek fel, majd indult a gépük, mentek Londonba, a stúdióba. Az kegyetlen volt, ugyanis pont akkor volt a virágkarnevál. Ahogy kiértünk a városból, és haladtunk a kilenclyukú híd felé, mindenhol tehenek, lovak, és ott aztán beállt a sor, teljes dugó. Volt másfél órá, hogy odaérjek a reptérre. Ez nem fog menni, valamit ki kell találni. Drienyovszki András telefonált a rendőrségre, közölték vele, hogy menjünk nyugodtan százötvennel az autópályán. Emlékszem, hogy a tagok hátul kapaszkodtak, és rettegtek. Aztán amikor látták, hogy profi vagyok, megnyugodtak. A busz ugye ilyenkor rengeteg üzemanyagot fogyaszt, így aztán ahogy odaértünk a legközelebbi benzinkútra András azonnal elkezdte tölteni a Ford Transit tankját. Utána berohant, fizetett, majd ugrott be a buszba, és tűz tovább. A reptéren minden oké volt, megvárták a Boney M.-et.

Jött a Sziget, a Lőkös Csaba által szervezett világzenei nagyszínpad, azt nagyon sokáig csináltuk. Én amúgy, másoktól eltérően, sosem fotózkodtam hírességekkel. (A stage pass-okat azért eltettem emlékebe.) Én vittem ki Meolát Németországba. Elég sokáig itt volt, mert együtt léptek fel Horgas Eszterrel, mindig mentem érte, majd vittem ki Nagykovácsiba, amikor vége volt a próbának vittem a szállodába. Rezső ügyes volt, jól felfuttatta az üzletet. Könnyebb megmondani, hogy kit nem vittünk, mint hogy kit igen. Azután kiköltöztem vidékre, ott élek a feleségemmel, a gyerekek közben kirepültek, időnként vendégművészként felkérnek, így alakult az életem.

---

⁶⁰ Keith Emerson (1944–2016) angol billentyűs és zeneszerző. A Nice, majd az Emerson Lake And Palmer tagja.